

# Mythologia, Francfort, 1581 - V, 19 : De Aristæo

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

*Ce document a pour résumé :*

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[60\] : De Aristæo](#)

---

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre V

*Ce document est une version augmentée de :*

[Mythologia, Venise, 1567 - V, 19 : De Aristæo](#)

---

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre V

[Mythologie, Paris, 1627 - V, 20 : D'Aristee](#) est une transformation de ce document

---

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre V

[Mythologie, Lyon, 1612 - V, 19 : D'Aristee](#) est une traduction de ce document

---

## Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution – Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

## Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Francfort, 1581 - V, 19 : De Aristæo, 1581

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 25/02/2026 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/5972>

Copier

## Présentation du document

Publication Francfort, André Wechel, 1581

Exemplaire Regensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 544-547

## **Des dieux, des monstres et des humains**

Entités mythologiques, historiques et religieuses[Aristée](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

---

agentium vires, ut patet ex ipsorum nominum interpretatio-  
ne: nam & Pasiphae omnibus lucens, & Phaethusa ardens, &  
Lamperie splendens, & Augeas splendidus est, & Hemitheia se-  
midea & propè diuina, & Heliades Solis vires, & reliqua nomi-  
na sunt his similia. at de Sole satis, nunc dicendum est de Pale.

## De Pale.

## CAP. XVIII.

**P**ALES pastorum Dea credita, ita vocata est à nonnullis,  
cùm tamen aliàs magna Mater, aut Vesta vocaretur. In  
huius honorem Palilia celebrabantur, quæ solennitas erat pas-  
torum: nam pascuarum accèsi acervi certo ordine in loco pla-  
no collocabantur, quos transiliebant pastores saltando, ut ait  
Ouid. lib. 4. Fastorum:

*Moxq̃, per arduas stipula crepitanti acervos  
Trajectas celeri strenua membra pede.*

## De Aristæo.

## CAP. XIX.

**A**RISTÆVS Apollinis & Cyrenes filius fuisse dicitur, ut  
testatur Virg. lib. 4. Georg. in his:

*Mater Cyrene, mater, qua gurgiti huius  
Ima tenes, quid me præclara stirpe Deorum  
(Si modo, quem memoras, pater est Thybram Apollo)  
Inuisum fati genuisti?*

Apollonius autem libro secundo Argonauticorum comme-  
morat etiam quo pacto Phœbus in amorem Cyrenes incide-  
rit, cùm illa pecudes ad ripas Penei fluminis custodiret in his:

κυρῶν πῖφαται τε ἴλας παρὰ πλὴν τοῖο  
μῆλα νίμην προτέρωσι παρ' αἰδράσιν. εὐπὰρ γὰρ εἴ  
παραινίη καὶ λίμνησι ἀκέραιον. αὐτὰρ Ἀπόλλων  
τῶν' ἀνὴρ φάμενος πύδαμ' ἐν ποίμασιν ἔα  
τῆλόθεν λίμονις, χροῖης παρκατάβειτο νόμφης,  
αἰεὶ λιβύῳ ἐνι μόντῳ παρὰ μὺρῳσιον αἶπος.  
εἶπε δ' Ἀρεῖασι τῆκε θεῖον, ὅτ' ἐκλίσσιν  
Ἀγρία καὶ νόμῳ.

*Fama est Cyrenen Penei ad fluminis undam  
Egisse pastum pecudes: aeterna placebat  
Virginitas, castusque thorus cui. fertur Apollo  
Hanc rapuisse gravi percussus vulnere amoris,  
Quam procul Hamonij portauit finibus: inter*

In 4

*Indigenas Libyæ nymphas, Myrtosia iuxta  
Hanc iuga deposuit, quæ mox de semine Phœbi  
Mater Aristæ facta est, qui dicitur Agreus,  
Et Nominis.*

At Cicero actione sexta in C. Verrem, Aristæum Liberi patris filium fuisse scribit his verbis: Aristæus, qui, ut Græci ferunt, Liberi filius, inuentor olei esse dicitur, vna cum Libero patre, apud illos eodem erat in templo consecratus. Aristæum scripsit in libro de Diis Theagenes fuisse Cyni Regis filium & Theamenes Nymphæ, quæ nomen dedit vni ex insulis maris Ægæi, atque prius Battus vocatus fuit propter linguæ impedimentum. Scriptum reliquit Theocriti enarrator Aristæum à Nymphis fuisse educatum, quem & olei & mellis conficiendi rationem illæ docuerunt, quare horum vtriusque inuentor habitus est Aristæus, ut testatur Iustinus libro historiarum decimo tertio. inuenit Aristæus oleum & mel in Ceo primum. Scriptum reliquit Pindarus in Pythicis Cyrenen cum Apolline venari solitam ac diutius virginitatem seruasse, quæ ubi cum leone fuisset aliquando colluctata, Apollo in eius amorem incidit, illamque in Libyam deportatam compressit, ex quo natus est Aristæus. Pherecydes, data illi optione ut quo veller ferretur, in Libyam portatam fuisse dicit, in eam ciuitatem quæ Cyrene ab ipsa postea nominata fuit: cum tamen Agretas illam in Cretam primum fuisse portatam scriptum reliquerit libro primo rerum Libycarum. fuitque Larissa Cyrenæ soror, à qua vrbis nominata fuit in Thessalia: Alij tradiderunt regnum virtutis præmium fuisse propositum ab Eurypylo, illi qui leonem populantem regionem occidisset, atque Cyrenen illo tempore regnum obtinuisse. Huius filius fuit Autuchus ex Apolline præter Aristæum: quibus alij Eutocum, & Nominum, & Argæum addiderunt. Neque verò vnus tantum fuit Aristæus, sed plures vnus Carysti filius, alius Chæronis, alius Cœli & Tectæ, hic Apollinis: qui cum Erethas aliquando vocasset in Ceo (nam plures ob calorem Solis & canis æstum moriebantur) atque illi statim stare cœpissent, Iupiter Aristæus vocari cœpit, & Apollo Agreus & Nominis pastorum & agrestium Deus, quæ tunc cognomina sunt etiam eius patris Apollinis. Hunc eundem omnis humanitatis autorem prodiderunt antiqui, quorū sententiā nos secuti ita in nostris Venationib. lib. 4. scripsimus:

M

*Puppis ad Embascas currens allabitur oras.  
Fertur Aristæi antrum hic coluisse, Virorum  
Qui genus indocile, & sumentum more ferarum,  
Glandibus, & baccis, pomis sylvestribus, & qua  
Sylva tulit cultum nullum iussa colani,  
Edocuit primum teneras armenta per herbas  
Pascere: & è quercu fumis pellentibus ætas  
Claudere apes vacuo sub cortice: primum olivum  
Exprimere ex olea fructu, lac cogier idem.*

Quem tamen non Bacchi quidem filium, sed alumnum quidam fuisse censuerunt, ad quorum sententiam allusimus ita in nostris Venationibus:

*Nutrit hic Bacchum miro deuinctus amore  
Euboeas inter nymphas, Dryadasque puellas.*

Huius vxor fuit Autonoe, quæ fuit etiam Cadmi, è qua Actæonem filium suscepit. Aiunt Aristæum non illum quidem Proconesium: at ipsum Apollinis filium in taberna fullonaria interuisse, atque à quodam qui Crotonem contenderet, in itinere visum fuisse fabulantur. Fertur in Deorum numerum relatus fuisse Aristæus ob rerum humano generi vtilium inventionem, sicuti testatur Pausanias in Arcadicis. fuit enim id antiquorum institutum, ut diximus, ut viros bonos & sapientes diuinis honoribus ornarent, de quibus, ut de Diis, fabulose narrationes fangebantur. Hunc eundem Aristæum, filium Apollinis Cyrenesque Nymphae filiae Hypseï, quam tamen Peneï filiam quidam fuisse maluerunt, laseris vsus inventorem fuisse memorant, ut patet ex his: *Ἀριστῆος δὲ ὁ Ἀ' πύλωνος καὶ Κυρήνης τῆς Ὑψέως, πατρὸς τοῦ ἱεροῦ αἰαντὸς τοῦ σιλπίου ἱεθούρου, δισπύου καὶ τοῦ μέλατος. Aristæum Apollinu & Cyrenes Hypseï filium primum laseris vsus excogitavit, sunt etiam mellis,* atque vim & bonitatem ipsius laseris ita descripsit Diphilos: *σίλπιόν ἐστι ρίζα ἡ δύσμοι οὗ Ἀφρὴν γινώσκουσιν δὲ δυνάμεις ἀφ' ὧν τικὴ καὶ θεραπευτικὴ καὶ δισκοδία ἡ κυρτωαία ἢ καὶ τῶ ἱππὶ καὶ τῶ κινδύρ καὶ τῇ ῥίζῃ χρῶνται. Est autem laser radix odore suavi, qua nascitur in Libya, cuius illa dicitur esse ut praparee ac purget optima. Verò est Cyrenaica, cuius utuntur succo & thyrso & radice. Præterea alij dicunt fuisse Prometheus, alij Aristæum, qui primus omnium taurum Diis immolauit, cum antea herba tantum ac flores Diis offerrentur, suffimenta que*

menta; fierent è preciosis odoribus, vt scripsit Androtion in sacrificiis.

¶ At nunc cur ista fabulosè finxerint inquiramus. Hunc alij Phœbi, alij Dionysi, ac Cyrenes Nymphæ filium putarunt, quia Aristæus consilium est & prudentia mortalium creditus, quæ optima pars est in nobis, vt nomen significat. Sol verò cum omnes humores in humanis corporib. extenuet, his tanquam aliqua nebula rationibus factis præpoller in nobis vis animæ ratione prædita, quare Sol pater est Aristæi. Hinc ad vndam Penei fluminis, vel potius Penei filiam Cyrenen Phœbus amavit & cōpreßit, quia rarior facta vis illa Aristæum peperit: qui mox olei vsum, diligentiam scilicet & vigilantiam in rebus mortalibus inuenit, & mellis rationem, suauioris scilicet & humanioris vitæ, monstrauit hominibus cum illos dispersos & ferarum more peruagantes in vnum locum deduxerit, & pascere armenta custodire; docuerit, cum nullam vtilitatem homines prius ex armentis perciperet. Nec me tamen præterit fuisse nonnullos qui ad historiam rem deduxerint, cum dicant Aristæum genitum fuisse ab Apolline, qui Cyrenen eximie pulchritudinis virginem raptam in Libyam portatam compressit, idque fictum fuisse propter Theissalorum migrationem, qui loci eius amœnitate capti, vbi Cyrene vrb. postea condita fuit, ibi habitare decreuerunt. at nihil in hac historia est mirabilis, nihil cur res ppetua memoria digna appareat. Enimvero per Aristæi fabulam nos antiqui ad prudentiam hortantur, vt breuibus rem complectar, cum illa sola & rebus nostris assidue sit adiumento vt melius se habeant, & vitam faciat faciliorem suauioremq; mortalibus: quippe cum imprudentiæ multa damna, multæque insuauitates & molestiæ sint sociæ. at nunc de Tellure dicamus.

*De Tellure. CAP. XX.*

**T**ELLVS quibus parentibus orta sit, nō facile est consequi cōiectura: quam alij è Litigio, alij è Dæmogorgone, nullis tamen antiquorum testimoniis freti, quod ego videam, dixerunt. Hesiodus in Theogonia hanc statim post Chaos natam fuisse scribit, neque tamen certos parentes illi tribuit ita inquiring:

ταῦτά μοι ἱστῶνται μετ' ὅσων ἀλύματα δόματ' ἔχουσιν  
ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἶπαθ' ὅτι πρῶτον γένετ' αὐτῇ.

M 1